

BRIEVEN UIT DEN VREEMDE

DE ANAMNESE AAN DE GOUDKUST

In de *Handleiding voor het Algemeen Lichamelijk Onderzoek* van JORDAN wordt aan de anamnese 8 bladzijden druks gewijd. Ik herinner mij, dat een goede anamnese in de praktijk in Nederland vaak reeds tot de juiste diagnose leidde en dat het onderzoek slechts diende tot een bevestiging van die diagnose.

Hoe geheel anders is het hier. De anamnese is vrijwel waardeloos, vaak zelfs verwarrend. Vooropgesteld zij, dat het contact met de patiënt altijd via een verpleger-tolk tot stand komt. Hierdoor sluipen er natuurlijk onnauwkeurigheden in. Maar bovendien hebben de patiënten, in het algemeen analfabeten, wier geest verward wordt door animisme, dynamisme en fetichisme, zo weinig ziekte-inzicht, dat zij details beschrijven en hoofdzaken niet vermelden.

Het kan bv. voorkomen, dat een patiënt met pijn aan de rechter knie binnenkomt. De ziekte bestaat een week. Men kijkt en ziet, dat de knie gezwollen is en wat warm aanvoelt. Men zou nu geneigd kunnen zijn de diagnose „arthritis” te stellen. Zet men echter de stethoscoop op de borst, dan vindt men bovendien pneumonie. Bij nadere informatie blijkt dat de patiënt een week ziek is met koorts en pijn in de borst. Op weg naar het ziekenhuis, waarheen hij zich wegens de longklachten begaf, is hij gevallen en is er een haemarthros ontstaan. De man is zo onder de indruk van het ongeval, dat hij zijn longontsteking heeft vergeten. Indien men hem door tijdgebrek (200 patiënten per dag is hier normaal) niet algemeen onderzoekt, zal hij een paar uur later terugkomen en meedelen, dat hij „vergat” te vertellen, dat hij ook longklachten heeft.

De defaecatie heeft — zoals bij alle natuervolken — een grote betekenis. „Constipation” is dan ook een frequente klacht. Enkele weken geleden kreeg ik een patiënt die klaagde over „constipation and bad smell”. Bij onderzoek vond ik een geperforeerde hernia inguinalis incarcerata.

Zeër belangwekkend is de anamnese bij kinderen. Hoofdpijn, pijn in de gewrichten en low-back-pain hoort men vaak van kinderen, die 3 of 4 maanden oud zijn. Men is dan geneigd te lachen. Hoe kan immers die moeder weten, dat het kind daar pijn heeft? Bij navragen blijkt dit echter niet zo vreemd. De moeder heeft nl. ontdekt, dat het kind koorts heeft en uit eigen ervaring weet ze, dat koorts (hier veelal malaria) hoofdpijn, gewrichtspijn en pijn in de rug geeft. Het merkwaardige is alleen, dat ze niet zal zeggen: „het kind heeft koorts”.

Een zuigeling van acht maanden werd gebracht met de klacht „hoofdpijn”, verder niets. Ik vroeg: „Moeder, hoe weet je, dat het kind hoofdpijn heeft?”. Antwoord: „Het kan niet goed ademen, de neus is verstopt”. Bij doorlichting vond ik een sluiering van een der sinus frontales.

Soms zijn de klachten voor ons niet invoelbaar, bv. wanneer de moeder zegt dat het kind buikpijn heeft, omdat het „huilt als je het oppakt”. Als ik dan zeg, dat dat een typisch verschijnsel is van pijn in de linker grote teen, kijkt zij en zegt, dat zij daaraan niets ziet.

Een sterker, doch historisch verhaal is van het jongetje van vier jaar, dat aan „sexual weakness” leed, omdat het geen erectie kreeg als het urineerde.

In dit land, waar zwangerschap tot de grootste deugden wordt gerekend, is de gynaecologische anamnese zeer belangrijk. Maar deze wordt wel wat bemoeilijkt door verhalen zoals: „twee jaar zwanger, maar iedere maand een bloeding van vier dagen”. Het is dan moeilijk de patiënte ervan te overtuigen, dat zij niet zwanger is en dat de bloeding menstruatie is. Vaak blijkt dan, dat ze twee jaar geleden een amenorrhoe van drie maanden heeft gehad.

Soms vertrouwen de patiënten de vertaler niet (soms niet ten onrechte; het is voorgekomen, dat een verpleger 2 shilling fooi vroeg aan de patiënt, onder bedreiging dat hij anders niet goed zou vertalen). Dan wenden zij zich met een brief tot de arts. Soms is dit duidelijk, maar vaak blijft ook dan de situatie even duister, zoals uit de volgende brief moge blijken:

„Dear Sir, I beg for you kind attention and look to my circumstances. This is my third time coming to your hospital. Description of the sickness: The thing used to rise in my stomach as hot water or as pepper, then it would go straight to my chest and hold my soul so, that I could not breath as usual again. I used to feel it too much in the midnight than in the day, and sometimes when the daybreak nobody will know that something has wrong to me. Therefore it seems to me, that my stomach has been poisoned. I could not say I shall be very grateful if you could help me to make a practical examination into my body as to see what wrong to me inside or if it is necessary to operate into my body, you may do as it is appear to you. May God Bless you, Amen.

I beg to remain Sir, Your most obedient servant. X.

N.B. When I do not go latrine frequently, it would pains me too much again”.

Bij onderzoek van de ontlasting werden ascaris- en anchylostoma-eieren gevonden. Een behandeling met oleum chenopodii deed wonderen.

Vaak is het moeilijk, de ware reden van iemands komst naar de spreekkamer uit te vinden. Het is geen zeldzaamheid, dat de patiënt(e) de eerste maal komt wegens „pain all over the body” en een tweede maal wegens „constipation”. Zij komt dan een derde maal weer met andere klachten. Maar al te dikwijls blijkt dan, dat zij al zo lang getrouwd is en nog geen kindje heeft. Zij heeft het de eerste maal niet gezegd, „because I don't like to talk about it”.

Soms worden de klachten gefantaseerd, zoals uit het volgende voorval moge blijken: Een juffrouw komt met „pain in the joints and all the bones during the night”. Bij onderzoek wordt niet veel gevonden. De tibiae zijn bij bekloppen wat gevoelig. De waarschijnlijkheidsdiagnose „framboesia” wordt gesteld. Patiënte krijgt dan een penicilline-injectie. Volgende maal komt zij terug. „Iets beter, wil nog zo'n injectie”. Nadat zij 5 of 6 keer is geweest, zegt zij plotseling „I want a child”. Ik vraag dan of zij werkelijk pijn in de beenderen had. „Ja, dat had zij gehad, maar het was nu wel weer beter”. Ik geloof haar niet en vraag het opnieuw. Dan antwoordt zij: „Nee, ik had helemaal geen pijn, maar mijn zuster kreeg hier een injectie, omdat zij pijn in de beenderen had en daarna was zij onmiddellijk zwanger, en ik wil ook zwanger worden”.

De lokalisatie der ziekte is vaak een bijzondere moeilijkheid. „Pain all over the body” of „pain in all my veins”, stellen wel hoge eisen aan het onderzoek om tot een juiste diagnose te komen.

Steeds weer worden wij getroffen door de voorstellingen, die de patiënt heeft omtrent zijn eigen ziekten en de manier, waarop hij een logisch verband tussen de symptomen tracht te leggen. Een oude man wilde aan een lieshernia worden geopereerd. Wij vonden een urine-retentie en een zeer grote prostaat. Het bleek dat hij incontinentia urinae had. Daarover sprak hij niet. Toen ik hem er op wees, zei hij: „Opereer die breuk nu maar, dan gaat dat ook wel over”. Een jonge man, die aan azoöspermie leed, gevolg van een oude, gonorroïsche infectie, wilde zich aan een breuk laten opereren omdat hij dan weer kinderen zou krijgen.

Dit zijn enkele voorbeelden, hoe de anamnese in Afrika wordt gekleurd door de bepaalde wijze van denken, het gebrek aan elementaire kennis van ziekte-oorzaken en -verwekkers en ongetwijfeld ook door de animistische dynamistische sfeer, waarin deze mensen leven. Hierdoor is de anamnese en daarmee de diagnostiek moeilijker, maar zeker ook boeiender en interessanter.

Er wordt echter aan het onderzoek veel grotere eisen gesteld. Vaak wordt de arts voor de vraag gesteld: Kan die geuite subjectieve klacht in overeenstemming worden gebracht met mijn objectieve bevindingen? De beantwoording is hier, waar „zovelen” met een bepaalde ziekte behept zijn zonder er aan te lijden, essentieel, maar vaak zeer moeilijk.

Tot besluit moge ik U met de volgende brief bewijzen, dat ook in Afrika ons beroep valt binnen het gebied der schone kunsten en dat ook in de rimboe ons gevoel voor de letteren kan worden bevredigd.

„Sir, As it was hard for the painter to paint the seven corners of Rome, so with me now hence I have find this chance to lay my effected worry of health troubles to you this morning in waiting. I would have been here even long since I heard of you but I am very ashamed of my being in no finance position.

By the way, a verse of a Hymn the author by named JOHN NEWTON, the later part reads thus: „But when I see thee as thou art, I'll praise thee as I ought”. Therefore you may do consider my plea and give me any necessary treatment as follows:

About fifteen years now since I had a birth of one child which after seven months I had a seed for thow months in which time I started the usual menstruation up to this present time and feel that the seed is still pending as the menstruation do not flow as out to be. I had been suffering from piles, which I have find one just at the entrance of my womb, as such I humbly pray for your deepest consideration to cure me.

I am yours Sir, Y”.

Hwidiem, maart 1956

J. D. VERVOORN